

Тогочасний Київ вважався визначним центром авіації: тут починали свою конструкторську діяльність Г. Адлер, Ф. Андерс, Д. Григорович, В. Йордан, К. Калінін, О. Карпека, брати Касьяненко, О. Кудашев, І. Сікорський, Ф. Терещенко. На початку жовтня 1913 року Петро Миколайович здійснив випробувальний політ на "повітряній мотоциклетці" з двигуном у 15 кінських сил, конструкції Євгена Касьяненка. Згодом випробував біплан київського конструктора Олександра Карпеки.

Передбачаючи різнопланові можливості авіації на війні (розвідка, фотографування бомбардування, повітряні бої), Петро Нестеров проводив цікаві експерименти. У липні 1913 року під час артилерійських стрільб на Дарницькому полігоні з ініціативи Нестерова XI авіазагін уперше взяв участь у таких навчаннях. Було запропоновано й досліджено кілька способів указання цілей, коригування вогню тощо. П.М. Нестеров постійно вдосконалював майстерність у пілотуванні, передавав свій досвід підлеглим, здійснив без попередньої підготовки переліт за маршрутом Київ – Остер – Ніжин – Київ. За кілька днів повторив цей переліт, але вже на чолі групи з трьох літаків. Це був перший у світі груповий переліт строєм, з чотирма посадками на обраних з повітря, не підготовлених заздалегідь, майданчиках.

Петро Нестеров довгий час тренувався, прагнучи здійснити вертикальний політ замкненим колом – так звану "мертву петлю". Ніхто з авіаторів на це ще не наважувався. Лише француз Адольф Пе'у, льотчик-випробувач фірми "Блеріо", виконав фігуру, схожу на літеру "S". Петро Миколайович займався і конструкторською діяльністю. У 1910 році побудував планер і пізніше, на основі вивчення польоту птахів, він розробив проект оригінального літака без вертикального оперення. Військове відомство відхилило проект, але Нестеров продовжував удосконалювати свою машину. Знаходячись у Києві, на початку 1914 року, П.М. Нестеров за допомогою старшого механіка загону Г.М. Нелідова модифікував літак "Ньюпор-4".

Володіючи глибокими знаннями в області математики і механіки, маючи достатній пілотажний досвід, Петро Нестеров теоретично обґрунтував можливість виконання глибоких віражів і здійснив їх на практиці. Після призначення командиром загону Нестеров ввів навчання польотам з глибокими віражами і посадку з відключеним двигуном на заздалегідь намічений майданчик. 27 серпня 1913 року о 18 годині 10 хвилин Петро Нестеров на літаку "Ньюпор" виробництва московського заводу "Дукс", із двигуном потужністю 70 кінських сил, піднявся над Сирецьким військовим літовищем і на висоті 600 метрів на очах численних глядачів уперше у світі здійснив знамениту "мертву петлю", що зго-

дом стала називатися "петлею Нестерова". Сенсація викликала розголос в усьому світі. 31 серпня Нестеров одержав підвищення в офіцерському званні, став штабс-капітаном. У березні 1914 року на літаку "Ньюпор" Нестеров із механіком Руденком за 3 години 9 хвилин здійснив переліт Київ – Одеса, а через кілька днів – до Севастополя [2, с. 228].

Отже, внесок Петра Нестерова у становлення і розвиток вітчизняної авіації був вагомим. 10 лютого 1914 року Київське Товариство повітроплавання відзначило Петра Миколайовича Нестерова за наукову розробку питання про глибокий крен і за здійснену ним "мертву петлю", присудивши йому золоту медаль Товариства. Пізніше Київське міське керівництво від імені міста вручило відважному пілоту-новатору пам'ятний золотий жетон, з яким Петро Миколайович ніколи не розлучався.

Література:

1. Жадько В. Український некрополь / В.Жадько.– К., 2005.– С. 246.
2. Малаков Д. В історії авіації – назавжди. До 90 – річчя від дня загибелі Петра Нестерова / Д.Малаков // Дзеркало тижня .– 2001.– №12.– С. 228.

УДК 347.85 (091) (043.2)

Ільєнко В.О.,
студентка,

факультет економіки і підприємництва,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Слободська І.А., старший викладач

РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ КОСМІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Понад півстоліття тому людство почало досліджувати і використовувати космічний простір, і практично з самого початку перед ним постало питання правового врегулювання цих відносин, визначення правового поля і можливості його врегулювання вже існуючими нормами права.

На відміну від інших видів права, наприклад морського чи повітряного, правове регулювання в космічній сфері почалося з розробки норм міжнародно-правового характеру, а не з прийняття державами національних правових актів. Іншою особливістю розвитку космічного права є те, що перші правові механізми врегулювання космічних відносин бу-

ли запроваджені національними правовими інституціями однієї країни – США. Наприкінці 50-х років XX ст. США розпочали активне формування космічної політики держави, сконцентрувавши свою увагу на необхідності законодавчого врегулювання цієї сфери діяльності.

Внаслідок цього більшість правових механізмів, що застосовувались в правових актах США, набули міжнародного характеру, а також були використані при розробці міжнародних договорів. Варто також зазначити, що космічне законодавство США є "старше" за відповідну галузь міжнародного права. Перший національний акт у США щодо космічної діяльності був прийнятий у 1958 р. (Закон "Про аеронавтику і дослідження космічного простору"), а першим актом міжнародного характеру є Договір з космосу, який було прийнято в 1967р. Незаперечним є той факт, що американська правова система справила суттєвий вплив на процес формування як міжнародного космічного права, так і національного космічного права конкретної держави.

У розвитку космічного права можна виділити два основні етапи:

I. Пов'язаний з початком космічної ери: можливість практичного здійснення космічної діяльності та прийняття відповідних міжнародних актів (Декларація принципів, Договір з космосу). Саме тоді деякі держави, особливо ті, які почали практичне освоєння космосу, зокрема США, Японія, прийняли спеціальні закони.

II. 1980-90-ті рр., пов'язаний як з процесами комерціалізації космічної діяльності та активної участі в ній приватних осіб, так із відкритістю військової космонавтики для приватного сектору, а для держав колишнього СРСР створення власного законодавства.

Що стосується розвитку космічного законодавства в Україні, то велику роль у його становленні відіграє "спадок", що залишився в результаті розпаду СРСР. З 1960-70 рр. у світі було лише дві держави, які були спроможні надавати космічні послуги іншим державам – СРСР і США. Незважаючи на те, що в Радянському Союзі практично не було законодавчого регулювання космічної діяльності, відпрацьовані роками організаційні, адміністративні і нормативно-технічні правила та процедури на первинному етапі вплинули на формування космічного права. На відміну від США, де в 1958 р. космічна програма була поділена на військову і цивільну, у СРСР космічна діяльність розвивалась в єдиному руслі і здійснювалась за тією самою схемою, що і розробка та експлуатація ракетного озброєння. Радикальні зміни в управлінні космічною діяльністю в СРСР відбулися у жовтні 1985 р., коли був створений Головкосмос СРСР. Він був покликаний на здійснення пошуку клієнтів для комерційного використання ракетно-космічної техніки,

тобто для запусків іноземних супутників радянськими носіями і полігонів іноземних космонавтів на радянських кораблях. Отже, Головкосмос став лише посередником для просування на закордонний ринок продукції космічної промисловості СРСР.

З прийняттям таких законів як "Про власність в СРСР", "Про підприємства в СРСР" система управління космічною діяльністю почала стрімко розпадатися. Серпень 1991 року став критичною точкою, оскільки серпневий переворот змінив долю колишніх союзних структур і верховна влада перейшла до республіканських органів. [1 с.53]

Після розпаду СРСР Україною були прийняті національні правові акти, що стосувалися підприємств, установ та організацій космічної сфери, які перебували на її території.

З допомогою правових актів було здійснено: перехід у юрисдикцію Української РСР державних підприємств і організацій союзного підпорядкування, розташованих на території республіки; встановлено, що майно та фінансові ресурси підприємства, установ і організацій та інших об'єктів союзного підпорядкування, розташованих на території України, є державною власністю України; створене Національне космічне агентство України (НКАУ); передання більшості підприємств, що становлять основу космічної галузі у підпорядкування НКАУ.

На сьогоднішній день в Україні нормативна база космічної діяльності складається із значної кількості актів різних рівнів, що регламентують діяльність державних органів влади, підприємств, установ, організацій різних форм власності. Національно-правові акти різних рівнів, що тією чи іншою мірою торкаються питання космічної діяльності, загальною кількістю становлять понад 50 одиниць.

На сучасному етапі розвиток і подальше формування космічного права продиктовані насамперед важливістю для людства цього виду діяльності, що матиме суттєві вигоди для суспільства та конкретної держави. Космічна діяльність викликала і викликати в майбутньому великий інтерес з боку більшості держав світу. [2 с.36]

Література:

1. Андрушко І.П. Космічне право: проблеми становлення та розвитку.– К.: ТОВ "Видавництво "Юридична думка", 2006 – 192 с.
2. Беглий О.В. Космічне право: навчально-методичний посібник.– К.: Освіта України, 2009.– 104 с.